

DÖVLƏT MÜSTƏQİLLİYİMİZİN KARANTLARINDAN BİRİ- BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

РЕЗЮМЕ

Признание суверенитета новоявленных молодых республик, объявивших после Первой Мировой войны о своей государственной независимости, обсуждалась на Парижской Мирной конференции. Одним из выдвинутых на ней условий был вопрос о создании в стране высшей школы европейского типа. В статье рассматривается вопрос, связанный с открытием в 1919 году в Баку азербайджанского университета, подчеркивается, что создание такого очага высшего образования как Бакинский государственный университет является весьма ценным фактором, послужившим утверждению и признанию государственной независимости Азербайджана.

Ключевые слова: Первая Мировая война, Парижская Мирная конференция, государственная независимость, Бакинский государственный университет, родной язык, национализация.

SUMMARY

After the World War I the recognition of state independence of young republics which declared their sovereignty were discussed in Paris Peace Conference. One of the conditions which put forward there was the issue of the University- European type higher school in the country. In the article are talking the issues about Azerbaijani University which opened in Baku in 1919. It is shown that Baku State University is also valuable as one of the key factors giving basis on confirmation and recognition of our state independence as a higher education institution.

Key words: World War I, Paris Peace Conference, state independence, Baku State University, mother tongue, nationalization.

Bakı Dövlət Universiteti Azərbaycanın sadəcə olaraq sıradan bir ali təhsil ocağı deyil; o, dövlət müstəqilliyimizin beynəlxalq hüquqi karantlarından biridir. Məlumdur ki, 1918-ci ilin 28 may tarixində «İstiqlal bəyannaməsi»ndə Azərbaycan xalqının dövlət müstəqilliyi elan olunmuş və bir-iki dövlət tərəfindən tanınmışsa da, hələ beynəlxalq aparıcı qüvvələr, I Dünya müharibəsindən sonra dünyanın xəritəsini yenidən cızan (çəkən, müəyyənləşdirib təsdiq edən) supergüclər onun varlığının etiraf edilməsi barədə qərar verməmişdilər. Çünki yeni yaranan (yaradılan) gənc dövlətlərin çoxu kimi Azərbaycan haqqında onların elə bir anlayışları belə yox idi. Bu səbəbdən də dünya ictimaiyyətinin intizar

dolu gözü Parisə, Versal sarayında aparılan sülh danışıqlarının elan ediləcək nəticələrinə, qəbul edəcəyi qərarlara dikilmişdi. «Konfransın əsas məqsədi qalib gələn Antanta dövlətləri ilə məğlub olan Almaniya (Üçlər İttifaqı – A.B.) bloku arasında saziş bağlamaq, eləcə də, parçalanmış Rusiya imperiyasının gələcəyi ilə bağlı qərar vermək idi. XX əsrin siyasi xəritəsinin müəyyənləşdiriləcəyi bu tədbirdə Cənubi Qafqazda müstəqilliklərini elan etmiş üç ölkə mütləq şəkildə iştirak etməli, mövcudluqlarını tanıtmalı idilər» (1,457).

I Dünya müharibəsindən sonra yeni yaradılmış dövlətlərin (oxu, xalqların) müstəqilliklərinin tanınması üçün 14 maddəlik prinsip (V.Vilson prinsipi) irəli sürülmüşdü. Dövlət müstəqilliyi iddiasında olan hər bir xalq özünün bütün əqli mədəni, intellektual, tarixi, siyasi və digər parametrlərinə görə həmin prinsiplərə cavab verdiyini sübut etməli idi. Azərbaycan Cümhuriyyətinin, həmin konfransda iştirak etmək üçün 1918-ci ilin dekabrında müəyyənləşdirdiyi, nümayəndə heyəti aşağıdakı tərkibdə idi:

Əlimərdan bəy Topçubaşov (sədr), Mehdi bəy Hacınski, Əhməd bəy Ağayev, Əkbər ağa Şeyxülislamov, Miryaqub Mehdiyev, Məhəmməd Məhərrəmov, Ceyhun bəy Hacıbəyli.

Versal Sülh danışıqları öz işinə 1919-cu il yanvar ayının 18-də başlamışdı. Azərbaycan nümayəndə heyəti müəyyən təşkilati, rəsmi sənədləşdirmə işləri (şəhadətnamələr, diplomatik pasport verilməsi və s.) başa çatdıqdan sonra 9 yanvar 1919-cu ildə yola düşdü və həmin il may ayının 7-də nəhayət Parisə çatdı. Versal Sülh danışıqları isə öz işinə 1919-cu il yanvarın 18-də başlamışdı. Azərbaycan nümayəndə heyətinin Parisə bu qədər gec çatması isə düşmənlərimizin cürbəcür təxribatlar törətməsi nəticəsində Ə.Ağayevin yolda həbs edilməsi, vizanın alınmasına törədilən maneələr və sairə bağlı idi (bax: 1,457-459).

Azərbaycan nümayəndə heyəti Parisə çatan kimi, dərhal işgüzar diplomatik fəaliyyətə (rəsmi görüşlər, danışıqlar, bəyanatlar vermək və s.) başladı. Eyni zamanda Azərbaycan həqiqətləri haqda geniş ictimaiyyətdə müsbət, doğru rəy formalaşdırılması üçün Parisdə müxtəlif dillərdə (fransız, ingilis, italyan, ispan və s.) və mətbuat orqanlarında çeşidli mövzularda təbliği xarakterli məqalələr yazıb çap etdirir, kitabça və bülletenlər nəşr etdirib yayır, görüşlər, mədəni-kütləvi tədbirlər təşkil etməyə çalışırdılar. Həmin işlərə Azərbaycanda – ölkə daxilində də dəstək verilir, milli mətbuat orqanlarında Azərbaycan dövlətinin və xalqının malik olduğu siyasi, mənəvi, mədəni, iqtisadi və digər keyfiyyətlərə dair məqalələr çap etdirilməklə yanaşı təşkilati tədbirlər həyata keçirilirdi. Məsələn, məşhur bəstəkar, istedadlı publisist, «Azərbaycan» qəzetinin baş redaktoru Üzeyir bəy Hacıbəyli rəhbərlik etdiyi mətbu orqanın – «Azərbaycan» qəzetinin 1 dekabr 1918-ci il tarixli nömrəsində çap etdiyi «Mühüm məsələlər» başlıqlı məqaləsində sanki həm də nümayəndə heyətinə onların Parisdə hansı məsələlərə daha çox diqqət yetirəcəkləri, qarşılaşacaqları maneə və çətinliklər, həmin problemləri dəf etməyə hazır olub xüsusi əzmkarlıq nümayiş etdirmələrinin zəruriliyi barədə özünün vətəndaşlıq tövsiyyələrini verərək yazırdı ki, həm daxildə, həm də xaricdə bizim müstəqilliyimizi gözü götürməyib

fürsət gözləyən bədxahlarımızın təxribat xarakterli əməllərinə qarşı «...Azərbaycan türkləri və bizim Azərbaycan hökumətimiz laqeyd qalsaq, mat-mat baxıb dursaq və bütün ümidimizi sülh konfransına yığılanların insafına və ya lütf və mərhəmətinə bağlasaq, düşmənlərimizin hiylə və təzvirlərində müvəffəq olacaqlarına şübhə edilməməlidir.

Sülh konfransında hüquq paylamayacaqdırlar ki, biz də «növbədə» durub payımızı gözləyək!

Sülh konfransına yığılan millətlər özlərinin hər bir siyasi və milli hüquqa layiq olduqlarını isbata çalışıb məhz öz millətləri haqqında deyib danışacaqdırlar. Sülh konfransı keçən (1912-ci il – A.B.) Balkan davası kiçik millətlərin vuruşması nəticəsi deyildir, bəlkə cahan müharibəsinin intac etdiyi (nəticələndirdiyi – A.B.) əzim (əzəmətli – A.B.) bir məclis olacaqdır ki, bir tərəfdən aləmşümul cəngi-məğlubiyyətin və digər tərəfdən məmləkətlər sarsıdan böyük-böyük inqilabların hasil və məhsulunu meydana çıxaracaqdır». (2,247)

Üzeyir bəy doğru olaraq, göstərirdi ki, hər bir dövlətin və millətin – istər böyük, istərsə kiçik olsun – birinci növbədə öz başının hayına, özünün milli və dövləti müqəddəratının aqibətinin uğurlu həlli hayına qalacağı halda biz də birinci növbədə özümüzün istər tarixi, siyasi, iqtisadi, istərsə də mənəvi, mədəni, əqli və zehni imkanlarımıza, iradi keyfiyyətlərimizə, dövlətçilik, inzibati idarəetmə bacarığımıza və s. güvənməyə, intellektual potensialımızı hərtərəfli hərəkətə gətirməyə ümid bağlamalı və çalışmalıyıq. Çünki, «Burada kimin xəbəri olacaqdır ki, bizim də yeniyetmə Azərbaycanımızın müstəqil millətlər cərgəsinə girməyə layiq olub-olmadığımızı öz-özlüyündən təhqiq və tədqiq etsinlər» (2,247). Ona görə Üzeyir bəy sözünə belə davam edirdi:

«Bu məclisi-kübrada (ən böyük məclisdə – A.B.) bu millətlər hüququ bazarında biz də gözə çapıb mətə (maya, sərmayə, mal – A.B.) sahibi olmaq istəsək, ümidimizi ancaq öz şüurumuza, öz qabiliyyətimizə, öz çalışmamıza bağlamalıyıq. Ona görə indidən və məhz indidən işə başlamalıyıq. Vəqt azdır, iş çoxdur» (2,248).

Ü.Hacıbəyli nəzərə çatdırırdı ki, qonşu erməni, gürcü və Dağıstan xalqı özlərinin mövcudluqları, problemləri və s. haqda illərdən bəridir ki, dünya və Avropa ictimaiyyətinə müxtəlif vasitə və üsullarla car çəkirlər. Onlardan fərqli olaraq, «...bütün Qafqaz millətlərindən təkə-təklidə ədədcə çox olduğumuz halda, biz Azərbaycan türkləri haqqında nəinki Avropanın, hətta yüz ildən bəri üstümüzdə sahiblik edən Rusiyanın da dürüst xəbərləri yox idi»... (2,249)

Bütün bu və digər mövcudluğu nəzərə alaraq, Ü.Hacıbəyli həyəcan və təkidlə yazırdı ki, ona görə də indiki vəziyyətdə vaxt itirmədən, dayanmadan «...biz Azərbaycanı və iki milyondan artıq olan (o vaxtkı statistika göstəricilərə görə – A.B.) Azərbaycan türklərini Avropaya və müttəfiq dövlətlərə indidən tanıtmalıyıq; özümüzdə məxsus tarixə, gözəl və xüsusi bir ədəbiyyata, sənayeyi-nəfisəyə malik olduğumuzu onlara bildirməliyik; dilimizin firəng (fransız – A.B.) dili Avropada olan kimi, bütün Qafqazda ümumi bir dil olduğunu, məsələn, bir ləzgi ilə erməninin və ya bir malakan ilə bir aysorun bir-biri ilə tək

Azərbaycan dili ilə danışmağa məcbur olduğunu isbat etməliyik. Musiqimizin ümumqafqaz millətlərinə zövq və ləzzəti-ruhani verən bir musiqi olduğunu bildirməliyik; Avropa şüəralarından geridə qalmaq şairlərimizi, müsənniflərimizi (bəstəkarlarımızı – A.B.) yazıçılarımızı, alimlərimizi bir-bir nişan verməklə xüsusi bir mədəniyyətə malik olduğumuzu əyan və aşkar etməliyik. Daha yüz il əvvəl müstəqil xanlıqlar surətində yaşadığımızı yada salmalıyıq. Cəsur və rəhimli, safdil və haqqu (haqq, ədalət tərəfdarı – A.B.) bir millət olub da, fitnə və fəsad, hiylə və təzvir kimi əxlaqi-zəminədən (cinayətkar, pis əxlaqdan – A.B.) arı (təmiz, uzaq – A.B.) olduğumuzu da gizlətməliyik; qəhrəman bir əsgər, qabil bir tacir, mahir bir sənətkar, zəhmətsevən bir əmələ, iş görəni bir ziraətçi (əkinçi, kənd təsərrüfatı işçisi – A.B.) olduğumuzu da unutmayıb söyləməliyik» (2,249-250).

Qeyd edək ki, Üzeyir bəy bütün bunları 1 dekabr 1918-ci ildə – Azərbaycan nümayəndə heyəti Parisə yola düşməzdən qabaq - səkkiz gün əvvəl «Azərbaycan» qəzeti vasitəsi ilə ictimaiyyətə çatdırmışdı. O, əmin idi ki, həmin işlər layiqincə həyata keçirilsə, müstəqilliyimizin beynəlxalq qüvvələr tərəfindən tanınıb qəbul edilməsinə nail olmaq mümkündür. Ona görə sözlə belə davam edirdi:

«Əlqissə bütün xüsusiyyətlərimizi, bütün məziyyətimizi təfəsililə Avropaya bildirib, müstəqil yaşamağa və müstəqil bir hökumət təşkilinə kamalınca müstəhhəq (layiq – A.B.) olduğumuzu layiqincə isbat etməliyik ki, gələcək sülh konfransı kibi məclisi-kübraya gedən nümayəndələrimiz hüquqi-siyasiyyətə və milliyyətə imtahanından sühulətlə (asanlıqla – A.B.) keçib vətənimizə qayıdarkən əllərində istiqlal şəhadətnaməsi olsun!» (2,250).

Lakin işlərin gedişi, Paris Sülh konfransında cərəyan edən siyasi, hüquqi, diplomatik və digər hadisə və proseslər göstərdi ki, Dövlət müstəqilliyimizin böyük dövlətlər, beynəlxalq qüvvələr tərəfindən tanınıb, qəbul və təsdiq edilməsi üçün yuxarıda göstərilən məziyyətlər, keyfiyyət və qabiliyyətlər heç də yetərinə deyilmiş; Avropa dövlətləri və Amerika hər bir millət və dövlətdən konstitusiyalı idarəetmə sistemi, cəmiyyətdə və idarəetmədə qadınların kişilərlə hüquq bərabərliyi, hüquqi dövlət, məhkəmə və ədliyyə, Avropa masştablı (ölçülü), miqyaslı Ali təhsil ocaqlarının – universitetlərin varlığını və digər məsələlərin ölkə daxilində həllini tapmasını da əsas şərtlər sırasına daxil etmişdi. Onsuz da elm və təhsilə, oxuyub, öyrənməyə təşnə olan Azərbaycan xalqı onillərdən, XIX əsrin ortalarından üzübəri həm də yeni təlim-tədris üsulu ilə təhsil almaq, tərəqqi və təkamül yolu ilə dünya miqyasına çıxmaq uğrunda ardıcıl cəhdlər göstərir, tədbirlər görür, tarixin əlverişli məqamını gözləyir, həmin məqama hazır olmağa, ondan yetərinə yararlanmağa çalışırdı. İstiqlaliyyətin elan, hökumətin, ölkədə milli hakimiyyətin bərqərar olması həmin niyyətlərin reallaşdırılmasına əlverişli zəmin hazırlamışdı. Azərbaycanın qabaqcıl görüşlü, vətənpərvər ruhlu və düşüncəli xadimləri Qori Müəllimlər seminariyasının Azərbaycan şöbəsini bütün müxəlləfatı ilə Qazax şəhərinə köçürüb fəaliyyətini bərpa etmiş, Gəncədə darülmüəllimin açmağa nail olmuş, təhsil ocaqları, mə-

dəniyyət müəssisələri milliləşdirilmişdi. Yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlamalı olan, bütün parametrləri ilə dünyanın qabaqcıl ali təhsil ocaqları ilə yanaşı durmağa qabil bir universitetin təşkilinə hazırlıq görülürdü. Lakin Avropa tipli universitetin mövcudluğunun həm də dövlət müstəqilliyimizin, istiqlalımızın beynəlxalq qüvvələr tərəfindən tanınıb, qəbul edilməsi üçün əsas göstəricilərdən biri olduğunu bilən daxili və xarici bədxahlarımız milli universitetin təsis və təşkili işinə hər vəchlə mane olmağa çalışır, özlərinin çirkin, düşmən niyyətlərini gizlətmək, ona tamamilə başqa don geyindirmək üçün müxtəlif bəhanələr gətirirdilər. Bildirirdilər ki, guya, biz hələ heç bir cəhətdən universitet açmağa hazır deyilik; nə müdavimlərə universitet səviyyəli dərslər deyəcəyəmiz milli kadrlarımız var, nə də belə bir səviyyədə təlim ala biləcəyəmiz gənclərimiz. Ona görə milli universitetin təsis və təşkili hələ çox tezdir, mümkün deyil. Görkəmli poliqlot alim və jurnalist Məhəmməd ağa Şahtaxtı həmin günlərdə qələmə alıb «Azərbaycan» qəzetində dərc etdirdiyi «Azərbaycanda darülfünun» başlıqlı məqaləsində belələrinin – bədxahların iç üzünü açıb tutarlı dəlillərlə bizdə milli universitetin təsisinə lazımi imkan və şəraitin olduğunu tutarlı dəlillərlə əsaslandırır, milli universitetin təsisinin həm də beynəlxalq hüquq normalarına sahiblənməyimizin təminatçılarından biri kimi zəruriliyini bildirir, işin möhkəm tikiş tutması üçün özünün təşkilatı tövsiyyə və məsləhətlərini də söyləyirdi. M.Şahtaxtı «Azərbaycanda darülfünun» məqaləsində universitetsizliyin ictimai-mədəni, siyasi, hüquqi, iqtisadi, mənəvi və s. sahələrdə çox ciddi aşınma və fəsadlara səbəb olacağını bildirməklə yanaşı, mövcud (o dövrlük) şəraitdə kadr potensialını və digər məsələləri nəzərə almaqla universitetin təşkili məsələ və mərhələləri barədə tövsiyə və məsləhətlər də verir, eyni zamanda məsələnin kifayət qədər ciddi, tələyüklü olduğunu da nəzərə çatdırmağı unutmurdu.

Bildirirdi ki, Osmanlı imperiyasını parçalayıb onu orada yaşayan müxtəlif xalqlar arasında paylaşdırmaq qəsdində olan Avropa dövlətləri onu bəhanə (əsas) gətirirdilər ki, guya, osmanlıların universitetləri olmadığı üçün onlar ictimai həyatda nə özləri tərəqqi edə, nə də tabeliklərində olanların tərəqqisinə imkan verə, şərait yarada bilməzlər. Çünki universitetsiz ölkənin hakim dairələri ictimai, hüquqi, normal əqli, müasir düşüncəyə malik deyillər. Onlar ölkəni dövrlə heç cür ayaqlayıb uyğun gəlməyən üsullarla idarə edirlər.

M.Şahtaxtı xatırladırdı ki, Osmanlı kimi böyük bir dövlətin müqəddəratının həllində Avropa tipli (masştablı) universitet faktorunun həllediciliyi ilə nə vaxtsa bizim də üzləşəcəyimiz qaçılmazdır. Ona görə yazırdı: «Madam ki, biz – Azərbaycan türkləri ictimaiyyətdə hüriyyəti-əfkar (fikir azadlığını – A.B.) qəbul etmisiz və madam ki, bu hüriyyəti-əfkara meyl və cazəbə bizim qövmi-xasiyyətimizdir. ...Neyçün biz hürri-əfkar olduğumuzu həcəlli etdirmiyəlim? Bəli, biz ictimaiyyətdə hüriyyəti-əfkar sahibləriyiz. Və madam ki, böyləyiz, *Avropa masştabında mütləq və qeyri-məhdud olan hüriyyəti-əfkar üzərinə müəssis bir darülfünun açmalıyız ki, bu darülfünunumuz hürriyyəti-əfkarçı olduğumuzun dəlili-felisi olub bizim istiqlal-siyasimizə toxunmaq üçün*

avropalıların əlindən siz hürryyəti-əfkarçı deyilsiniz, sizə istiqlal verəməyiz bəhanəsini alsın (kursiz bizimdir – A.B.)» (2,224)

Məhəmməd ağa, qeyd etdiyimiz kimi, mövcud şəraitdə universitetin təsis və təşkili yolu ilə yanaşı, onun sonrakı mərhələsi, yəni fəaliyyəti ərzində qarşıda duran həllivacib vəzifələr barədə öz tövsiyələrini verirdi. Yazırdı ki:

«Şimdilik darülfünun bizim içimizdə ancaq rus professorlarından təşkil edilə bilər. Özümüzün professorlarımız yoxdur... Rus məmləkətinin, məlum olduğu üzrə, işləri bu halkı halda (müəllif oktyabr inqilabını nəzərdə tutur – A.B.) pəjmürdə olmuşdur. Ona görə rus professorları işsiz qalıb başqa məmləkətlərdə darülfünun təsis etməyə talib olurlar. Bizim Azərbaycan studentləri isə hal-hazırda ancaq rus lisanı bilirlər və bu lisanda ali təhsil edə bilirlər. Ona görə ictimai və siyasi zərurət bizdən onu istəyir ki, bu rus fəzillərindən istifadə edib rusca tədris edəcək darülfünun açalım» (2,224-225).

M.Şahtaxtı dərhal onu da əlavə edirdi ki:

«Fəqət daima olmaq üzrə ali təhsilin əcnəbi lisanda kəsb olunacağı işimizə əl verməz. Fünunda olsun, idarədə, siyasətdə olsun, nərdə olursa-olsun, kəndi işlərini öz dilində əmələ gətirməyən bir millət səqt xırda bir millət olub həqiqi istiqlaldan fəal səqt (şikəst – A.B.) və həqiqi istiqlala naqabil bir millətdir...

Ona görə əvvəlinci günündən belə təzə və rus dilində açacağımız darülfünunumuzu milliləşdirməli və türkləşdirməliyik. Darülfünunumuzu deyil, idarələrimizin hamısını türkləşdirməliyik...» (2,225).

Doğrudan da, 1919-cu ilin noyabrında fəaliyyətə başlayan Azərbaycan (hazırkı Bakı Dövlət) Universitetində dərslər əsasən rus dilində keçilməyə başlanılsa da, elə ilk günlərdən Azərbaycan Cümhuriyyəti hökuməti ölkədə bütün rəsmi dövlət idarələri və tədris müəllisələri kimi ilk universitetimizin də milliləşdirilməsi, daha doğrusu, orada dərslərin Azərbaycan türkcəsində (dövlət dilində) keçilməsi istiqamətində əməli işlər görməyə başladı. Buraya ilk növbədə universitetin milli kadrlarla təchiz edilməsi daxil idi. Abdulla Şaiqin 1919-cu ildə qələmə aldığı bir pərdəlik «Tələbə həyatı» (3, 340-349) adlı pyesində də bu məsələ diqqət mərkəzindədir.

Pyesin qəhrəmanı, darülfünun tələbəsi Saleh xüsusi komissiya qarşısında imtahan verməyə hazırlaşır. Onun məqsədi professor statusu qazanıb universitetdə Ana dilində dərs deməkdir. Salehin dayısı, müəllim Cəmil bəy ona kömək etmək məqsədi ilə bacısı oğluna (Salehə) Türk (Azərbaycan) dilində kitablar gətirir. Salehlə Cəmil bəy və anası Gövhər xanım arasında olan dialoq bu baxımdan maraqlıdır:

«Saleh – Sağ ol, dayı. Sən hər zaman məni düşünürsən. Cəmil bəy – Bəs düşünməzmiyim? Azərbaycan darülfünununda türk professoru olacaq bir zat unudulurmu, Saleh?

Gövhər xanım – Nə olacaq dedin?

Cəmil bəy – Professor.

Gövhər xanım – Professor nədir?

Cəmil bəy – Böyük alim, müəllim! Mühəndislərə, doktorlara dərs verəcək.

Gövhər xanım – Müəllim olacaq? Ayə! Sən müləlimlikdən gül dərin, o da güləbini çəkər, lazım deyil.

Cəmil bəy – O mənim kimi müləlim olmayacaq. Üç-dörd dəfə məndən artıq biləcək. Böyük müəllim olacaq. Onun elmilə bütün gənclik işıqlanacaq!.. (3,342).

Salehin universitetdə türk professoru olmağa hazırlaşmasını onun tələbə yoldaşları da təqdir edib alqışlayırlar. Bu barədə pyesdə oxuyuruq:

«Şükür (kitabları tez-tez vərəqləyir) – Bunları nerədən buldun?

Saleh – Dayım gətirmiş (Kitabları əlindən alaraq). Bunlar sizinlə qonuşmaz! Sən get Yevgeni Onegeni oxumağa.

Kamal – Saleh bəyin bu türk kitablarını oxumaqdan məqsədi var.

Ədhəm – Çox böyük məfkurə... Azərbaycan darülfünunun türk professoru olacaq.

Hamısı – Yaşasın Azərbaycan darülfünunun türk professoru Saleh bəy, ura!...» (3,348)

«Tələbə həyatı» pyesindən də göründüyü kimi, ilk milli ali təhsil ocağının – universitetin milliləşdirilməsi yolunda dövlət və hökumətlə yanaşı, qabaqcıl ictimaiyyət də əlindən gələni etdi. Bu gün Bakı Dövlət Universiteti, onun professor müəllim heyəti gənc nəsli milli dildə Azərbaycanın işıqlı gələcəyi uğrunda öz əməli ilə böyük töhfələr verməyə hazırlayır.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Cümhuriyyəti – 100 (Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 illiyinə həsr olunur). «İçərişəhər» Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsi. Bakı, «Elm və təhsil», 2018
2. Bayramoğlu Alxan. Azərbaycan Demokratik Respublikası dövründə ədəbiyyat. Bakı, Elm, 2003
3. Şaiq Abdulla. Seçilmiş əsərləri. Üç cildə. III c., Tərtib edəni Kamal Talıbzadə. Bakı, «Avrasiya Press», 2005